

СРПСКИ СИОН

Год. XVII.

Број 4.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 28. Јануара 1907.

ЗВАНИЧНО. ГЕОРГИЈЕ,

по Божјој милости епископ Богом штићене и спасаване српске православне епархије темишварске, — у Христу браћи и деци својој пре милој, свештенству и народу, у духу апостолском шаље благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, а од себе архијерејски поздрав и братски целив.

Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља (Ев. по Луци I. 14.).

ву радосну вест, коју анђели о рођењу Спаситељеву свету огласише, има да оглашује стаду своје сваке године о Божићу епископ, као видљиви анђео чувар епархије своје (Откривење Јов. гл. II. и III.).

Спаситељски значај доласка Христова на земљу, који је постао средиштем светске повеснице и најмоћнијим покретачем њезиним, има да свечано исповеда пред стадом о Божићу архи-пастир, као главни заступник и заточ-

ник великога дела Спаситељева у стаду свом (Цела Ап. XX., 28.)

На дан успомене онога догађаја, када Вечно Слово „постаде тело и усели се у нас. пуно благодати и истине“ (Ев. по Јов. I. 14.), сроди и препороди људе, ваља да се чује у стаду глас онога, који је главни руковатељ Откривења Божјега и спроводник благодати Његове у цркви својега подручја.

Зато по стародревном обичају полази епископ на тај дан стадо, поздравља му празник, и поучава га у добру.

Па нека ова посланица буде оно место, на којем ћемо се, мили моји, и ове године на Божић у духу састати, и за добро дело се посаветовати.

Љубазни Хришћани!

На данашњи дан дошао је на земљу давно жељени и очекивани Христос. На опћем расулу верскога живота и распадању моралнога поретка старога света, посред очајања са немоћи докучити истину о тајни живота и наћи пут за живот, појавио се Спаситељ, и са несумњивим доказима објавио је себе за

„пут, истину и живот“ (Еванг. по Јов. XIV. 6). На виделу Спаситељеве науке откривене су основне истине о постанку и опредељењу човеку, указани су прави циљеви човечјих тежња, и обасјани су путеви до тих циљева. Услед животворне снаге Спаситељева Духа пробудише се у човеку успаване богодане душевне силе и ојачаше, сви племенити покрети у души оживеше, и сметње уздицању к Богу, извору савршенства, ослабише. Појавом Христовом на земљи усавршен је човек, и живот је његов унапређен. Наука Спаситељева и Дух Његов продреше као квасац у све честице друштвенога теста, просветни развитак оживише и свет обновише. Данашњи дан донео је свету поклоне, који се не могу ограниченим људским умом промерити и оценити, и за које само толико знамо, да они свет од пропасти очуваше, и да без њих не беше у свету права живота ни напретка.

Али спасење Христово, које нам је, као што божитњи тропар лепо изражава, као „разумна светлост“ и „сунце правде“ на данашњи дан сијнуло, није само највеличанственији догађај у повесници живота и развитка човека, него је оно залога напретка и у садашњости и у будућности. Начела хришћанске науке, основана на вечној истини, остаће свагда мерило деловања људскога и правилности одношаја и установа друштвених, ако се буде желело спасење појединцу, и буде тражило право благостање народима. „Јер основа друге нико не може поставити осим оне, која је постављена, и која је Исус Христос“ (I. Кор. III. 11.).“

Најглавније начело хришћанскога живота тражи од човека љубав према Богу, као најсавршенијој, непроменљивој и вечној Истини, и љубав према ближњима, најодличнијим, разумним и слободним створовима Божјим на земљи, посињеном децом и сликом и приликом Божјом, која је створена ради тога, да се уподобљава савршенству Божјем, и Бога тако прославља. Љубав према Богу има да се јавља у искреној наклоности према најсавршенијој Истини, у истинском ужи-

вању у савршенствима Његовим и у слободној и живој тежњи за усавршењем према најсавршенијем узору. Љубав према ближњима пак има да се јавља у искреној наклоности према по Богу браћи својој и у слободној и живој тежњи да и ближње своје по начелу братства и једнакости у савршенству њихову помажемо, и погодне за то друштвене односе и установе негујемо. Све побуде нашега деловања имају дакле да истичу из тежње за усавршавањем својим и ближњих својих по савршеном узору, који нам је објавио Христос, истинито Божје Слово. Целокупно учење хришћанске науке јесте дакле излив тих начела и њихова примена на разнолике појаве човечјега живота.

Па можели ли према томе когод рећи да се та начела, која обслежавају хришћанску веру, данас преживиела, или да ће се икад преживети?

То може рећи само „безумни у срцу свом“ (Пс. 13. ст. 1.), који не види јасно у тами својој ни света спољашњега ни света унутарњега душе своје, која са свим својим подобностима упућује човека на Бога, извор савршенства и живота.

Откривење Божје, објављено и очигледно приказано у науци и животу Христову, а Духом Светим у црквеном учењу и на узорима хришћанскога живота протумачено, јесте подобно да спасава у све векове, све узрасте, сполове, сталеже и народе. Христова Црква, која рукује фондом Откривења, имаће до краја света и века да уз помоћ Духа Светога примењује Откривање на житот, и дели из те ризнице храну и лекове деци својој према разним потребама и болестима људским и друштвеним. Христос је Спаситељ сада и до века: „Јер нема другога имена под небом, којим би се ми могли спасти“ (Дела Ап. IV 12). И оне анђеоске речи, које огласише свету рођење Спаситељево, и савршено обележише значај доласка Христова, одјекиваће у свету до краја света и биће увек савремене...

Али светлост Откривења, која не познаје вечери и захода, ипак не светли

свакоме. Она се не намеће никоме, него обасјава самооне, који јој се од своје воље приближе. И баш зато видимо на многим местима таму, из које је та светлост са свим или делимице изгоњена.

На жалост мора се признати да се у хришћанском свету опажа данас на многим местима отпадање у погаништво. Стари непријатељи Христове науке, са којима се имала да бори Црква кроз сав живот свој, изгледа да прикупљају сву снагу своју, да Цркву поткопају, и разоре основе њезине. Примамљивим оружјем науке и уметности траже себи успеха. Бестидно поричу значај Божића, и лажном безверном просветом, која опћом невољом урађа, хоће да усреће свет. Заводе многе у своје коло, који и ако се још не одричу Христа јавно, али које дела одају да постају неверници и отпадници.

Па шта видимо, је ли у свет у све на боље пошло услед тога новог евангелија? Видимо назадак у моралу и културу, положену на колебљивим основама новог морала. Видимо обогатени ум, али осиромашено срце. Видимо усавршену науку, али и уназађен живот. Видимо сјај нових проналазака и умних тековина, и поред свега тога видимо нечувену беду и невољу ближњих својих како телесну и душевну, тако и друштвену. Откуда то? Отуда што наука и уметност, ма колико високо стојале, не могу заменити у свету Вере и Цркве. Ум човечји без вере ни код најученијега не може да сузбија у души страсти и искушења, и да поправља живот, а вера са својим снажним побудама чупа из корена зло како код учених тако и неучених. Ум без вере место да зауздава страсти, често им робује. Отуда препредени злочини новог века и разнолики нови облици порока и страсти. Отуда сакривени тешки греси и фарисејске врлине окречених гробова. Ум сам за себе нарочито је слаб да се у коштац хвата саукорењеним злим навикама и наслеђеним лошим особинама, а вера препорођа човека, од Савла чини Павла, од блудника испоснике, од млакоња ревни-

теље правде и истине, од страшљиваца и лакомаца исповеднике и мученике.

И у нашем народу не стоји много боље. Опасност нам прети да ће лажни апостоли са стране и код нас мало по мало раскинути све везе, које везују народ за Цркву и веру, и да ће тако народ остати празан, усамљен и напуштен, без оних снажних чувара и покретача, који су га у свима бедама чували, и спасењу и напретку водили. Ти нови усређитељи народни хоће да одроде и наш народ од Спаситеља његова, и да га вежу за неке друге магловите и уображене силе, које би требале да замену Христову веру и Цркву, и народ боље да усређавају и спасавају. Оно што је вековима одржавало наш народ, и што га и данас једино још одржава, хоће да му одузму бездушни људи, и да му место тога даду нешто несигурно, што није још довољно опробано, нити је од свих тих усређитеља једнодушно усвојено, те у чему постоји још велика разлика у мишљењу. Појављују се нове месије, и сви траже веру у своју науку рушећи ону основу, на којој је народ толико векова живео, растао и развијао се. Управо рећи, чупају душу и срце из народа, и убијенога тако мртваца хоће да оживе. И тај рушитељски рад почиње да напредује у нас. Незадовољство са злоупотребама црквенога и верскога живота, — оправдано, а још више необавештено и неоправдано, — личне ниске побуде и пример новог духа на страни јесу сарадници у тој грешној работи. Тако се због ситнијих побуда меће лакомислено на коцку судбина појединца и целог народа. Последица свега тога јесте духовна анархија, у којој је народ на више места пољуљан са својих сигурних основа, и тако ослабљен напуштен себи, да се сада сам спасава и пут уживоту нађе. И ако тако устраје дуже, неповерење, опћа малаксалост и равнодушност појавиће се на нашем народном телу као мртвачке пеге и као весници сигурне пропасти.

Љубезни Моји!

Са страхом у срцу за будућност

стада погледам на грабљиве вуке, који се у јагњећим кожама прикрадају стаду, и хоће да га распуде и упропасте. Са болом у души видим неслогу и незадовољство у стаду, које тор разоравају, и стадо у чељуст непријатеља гоне. У сузама и уздасима молим се Богу да Вас избави и очува. Јер велики је Господ и неизмерна је милост његова! Изгубљену овцу тражи Господ, и када је нађе, меће је на раме и спасава. Залутало стадо Господ зове к себи, и меће га под кров крила својих, у сигурну заштиту.

(Свршиће се.)

НЕЗВАНИЧНО. Memento.

Када човек добро проучи ток саборскога већања у ствари Његове Светости Патријарха, као и допуну предлога ревизионог одбора, увидеће, да је саборска већина спремила и извршила дело које у *површиности* и *непромишљености* превазилази све оне грехе, које терете ту већину пред судом Божјим и судом историје.

Сав план зготовљен за детронизацију Патријарха, који је месецима у напред био створен и санкционисан, и тек у последње дане већини саборске већине тако рећи наметнут, ишао је за тим, да сабор у своме делокругу, вођен већином, састављеном из начелних и личних непријатеља патријархових, онемогући даљи останац патријархов на тој столици.

Ревизиони одбор видећи, да онај материјал, који је био покупио, не само да није потпун, него да по својој суштини у опће није кадар чак ни цивилно правну одговорност патријархову установити, а не камоли, да је кадар Патријарху злонамерност импутирати, устукнуо је, те је једва, са напетом преокупираношћу, установио само у једном делу приватноправну одговорност патријархову, остављајући у осталим деловима врата новим инквизицијама Саб. Одбору, који је ту дужност своју

пропустио учинити ево за четири године дана, добивши ипак за то од те исте већине за рад своје топло признање.

Но да би се ипак сада гвожђе ковало док је врело, и док постоје за већину саборску повољне прилике, које се тако муњевитом брзином по њих неповољно свуда развијају почињући од год. 1902 — када поставише себи за циљ, да ће за три године побости свој барјак у Зрмањи, — ваљало је Патријарха пошто пото срушити и можда довести човека, који ће својим положајем и другим средствима позајмити снагу њиховој странци, која је своју снагу страћила у некорисној борби с једне стране и демагошком опсенарењу с друге. Па како је смислила то постићи? На тај начин, да на самом Сабору дифамира Патријарха и да то одмах огласи у нашим па чак и у страним листовима на срамоту Српства, у најцрњој боји уз гомилу лажних и одвратних дометака, после чега ће седи Патријарх, које услед огорчења, које услед изазвате саблазни на сигурно одступити.

Па је ли саборска већина промислила о последицама овога грознога чина? Као увек, тако и сада дала се умеренија већина у радикалној странци терорисати и натоциљати од 5—6 фанатика и међу овима од неколицине, које не можемо сматрати ни начелним ни личним непријатељима патријарховим, него пре пријатељима самим себи.

Не упуштајући се у то, да је допуном Мушицкога Сабор прешао свој делокруг, квалификовавши одговорност Патријархову према фондовима као „злонамеран чин“ и „осуђујући“ Патријарха због те злонамерности — и то на основу података, који су *res iudicatae* и који су у своје време са још већом преокупираношћу него сада с брда с дола скупљени — те да је тако Сабор заишао у делокруг црквенога судства; осврнућемо се на завршетак те допуне, у којем се изражава нада целога српскога народа, да ће Патријарх „напустити узвишени престо, који још данас заузима“.

Рецимо, шта би било, да Патријарх по-

слуша радикалски народ српски? *Прво* признао би, да је крив и осрамотио би цркву и државу, која га је на то место дигла и онде одржавала и одликовала највишим одличијама. *Друго*, створио би прецеденс, да и у напредак сабори наши, и то са неколико гласова већине детронизирају српске патријархе по некада из своје побуде, а по некада побудом са стране, по некада због имовне одговорности, а по некада и из других разлога: приватнога живота, начелнога становишта и т. д. — чему не би било краја, узевши у обзир масне лонце фондовске и даљске, као и најновије струје деструктивне, које су у програму свом истакле циљ, да ће свагда тежити, да свештенство и цркву што јаче компромитује. *Треће*, дао би пример, да и епархијске скупштине на исти начин, као и сабор детронизују своје епископе, а месне црквене скупштине парохе и т. д. *Четврто* учинио би цркв. злочин, јер *напуштање епископских (и митрополитских) катедара, осим услед дисциплинарне казне, јесте у цркв. канонима најстроже забрањено, и казни се свргнућем, том најтежом казном за свештена лица. Пето*, изложио би цркву, као и патријарх Ивачковић, администрацији, која би могла више година трајати, и која је противна не само канонском, него и автономном праву нашем, јер и ако би Синод дисциплинарно поступио против Патријарха због оставке његове у смислу мало пре реченога, искључено је, да би свргнуће изрекао, и митрополитску катедру упражњеном прогласио, те би нам се та администрација, као свагда, тако и сада, љуто осветила. *Шесто*, учинио би престо патријарашки колебљивим, када би својим поступком осветљао чин, да осим дисциплинарнога свргнућа може бити још и других средстава, да се патријарси с места својих скидају, ваљада као код министара надгласавањем или изјавама неповерења од Сабора, што би у приликама, у којима се налазимо, била пропаст за нашу цркву и народ, а осим тога било би то издајство цркве и гажење оне заклетве, која се код устоличења пред

Богом полаже у том смислу, да епископ своје место неће напуштати нити у том испред икакве силе устукнути. *Седмо*, онемогућио би за живота свога сваки законодавни рад у Сабору и Синоду, будући да је такав рад за време „*sedis vacantiae*“ ништав.

Па је ли на то радикалска већина мислила?

Ми велимо, да није. Та она не само да нема материјала, на основу којег би се могао покренути против нашега првопрестолника дисциплин. поступак на свргнуће, но, она чак и не тражи то, него хоће, да Патријарх повуче конзеквенције и оде са свога места мимо дисциплин. судства и тако цркву у пропаст сурва. Јер кад „*Застава*“ после „*јуначкога дела*“, извршенога ових дана на сабору, нуди Патријарху часни излазак из ове афере, мимо суђења уз погодбу оставке његове на миран начин, то је онда очевидно, да се радикали нису ни данас осветили, шта значи оставка патријархова, него да хоће, силом да упропасте цркву и народ.

Ми не верујемо, да ће у том радикали имати у народу присталица. Но све када би и знали прикупити велику војску за овај оцеубилачки посао, Патријарх не сме сада устукнути у интересу цркве и самог народа, а за евентуалне смутње у народу постоје најстроже црквене казне по свештенство, које је у овом погледу одговорно за рад пастве своје.

Његова Светост, Патријарх је изјавио у сабору, да ће из ове ствари извући конзеквенције. Он ће то без сумње и учинити. Но, како? Тако, што ће сигурно видети, да мора остати, веран својој заклетви и канонском учењу своје цркве на своме месту, и да не сме дозволити, да победи на штету цркве шарлатанство, мржња и себичност, па ма и у будуће, у крајњим данима свога живота, до краја свога века, пио горку чашу живота, точену од својих духовних синова и носио и даље мученички крст свога Господа, гоњен од својих мучитеља, који у својој ревности губе из

вида основне појмове о човечности и пристojности, као и природне обзире поштовања и сажалења према седој старости, према узвишеном достојанству српских патријараха, највећим доброторима свога народа, који су своје име у историји већ овековечили.

Патријарх треба да остане на свом месту, јер њега само свргнуће уклања, а не роњења и сплеткарења. Он треба да остане и за то, да не дезавуише поверења круне и владе, народа и Синода — који га на то место уздигоше у тој намери, да онде има остати све дотле, док се са тога места правилно не разреши, што је у цркви нашој само судским поступком могућно.

Он треба да остане, напослетку и зато, да би и поремећени ред у цркви добио своју задовољштину, а не одобрење. Свештенство, особито архијидијезално, које је дужно канонску одвиност и поштовање према највишој поглавици и јавно и приватно увек засведочавати, раскинуло је ту везу према поглавару своје цркве и то пре, него се надлежни судови о том мериторно изјаснили, осудивши свога поглавицу као злонамернога користољупца и позвавши га, да одступи. Пошто је овакав поступак свештенства атентат на основе поретка у цркви и пошто је то очевидна шизма и јавна саблазан и уз то повреда дужног поштовања највишег цркв. авторитета, то би се против таквог свештенства морало најстрожије поступати. Свештенство то, да би покајало свој поступак, и поремећен ред у цркви поправило, требало би, да то журно увиди, те да се покаје и суду црквеном никако да се не опири, пошто се дело њихово без суда и одмазде не може поправити ни у спољашњој црквеној дисциплини ни у тајни исповести, те у очима цркве остаће у противном случају свагда осуђено и жигосано.

Ово рекосмо, да унесемо мало светлости у овај каос, у који доспесмо услед неразбора, шат би се Божјом помоћу извукли из теснаца и што пре

излечили најновије ране. Одступање црквене поглавице, била би права Пирова победа! *Владислав Лелић* —ћ.

Сабор натоциљан — српска брука!

Мајски — радикалски — саборски одбор од 1902., чим је узео власт у своје руке; први му је посао био, да изјури немиле му фондовске чиновнике и понаместа и неке сроднике појединих чланова и моћних фактора.

Међу осталим новотаријама, установио је и ревизорско место, на које је изабрао бившег сомборског трговца — шнитхендлера — г. Чеду Милутиновића, који је слушао познати курс код Капамадије у Бечу.

Његова је главна задаћа била да истражује и претреса старе рачуне, које су пређашњи саборски одбори давно и давно прегледали и одобрили, уг. их министарство узело на знање, па и сам мајски сабор их у седници од 5. јунија једногласно одобрио, не били што нашао у њима, да би се могао окривити Његова Светост, и то не само као патријарх, него и као темишварски владика.

И после дугог тражења и чеуркања, држао је да је изнашао неке неправилности у рачунима Његове Светости из доба његова владиковања у Темишвару.

Он је поднео о томе саборском одбору своје извештаје, који их је 1903. предао члану заменику саборског одбора г. др. Јовану Радивојевићу-Вачићу на реферату и преглед.

Услед његовог извештаја и предлога, закључио је саборски одбор 1904., да се сви ти извештаји даљег поступања ради издаду пододбору — заменицима др. Влади Манојловићу и др. Славку Милетићу и фишкалу др. Ђорђу Красојевићу, да све примедбе и наводе стављене у извештајима рачуноревизора са рачунима и књигама упореде, исправност истих испита, интересантима саопћи, и свој коначни извештај саб. одбору поднесе.

Међутим је „Застава“ у сва звона ударала на ларму, како је саборски одбор нашао на дефравдације патријархове у износу од преко 80000 круна, и ту је клевету од случаја до случаја понављала.

Поменути је пододбор у почетку 1905. делимитично и одговорно повереном му послу, и извешће саб. одбору поднео.

Ово је извешће издано Његовој Светости у тај смер, да изнесе своје примедбе, односно одговор на примедбе стављене на рачуне о приходима епископије темишварске, за време док је био епископ темишварски и односно док је истом управљао као митр. патријарх, а које се примедбе управо односе на епископску дотацију. Његова Светост је изјавила саб. одбору: да не налази законита темеља, па се не сматра ни обвезаним, да у овој ствари даје каква било мериторна објашњења, јер су те ствари у своје доба свршене код саб. одбора, кр. уг. је влада у своје време узела на знање одлуке саб. одбора о установљењу дотације и на овопредметне одлуке саб. одбора није учинио примедбе ни сабор, а ни кр. уг. влада, те је све то (без обзира на то, што држи, да изнесене примедбе нису ни основане) за њега давно правоћиним престало. У колико пак саборски одбор држи, да има чијих погрешака или кривице, што је саб. одбор онако поступао, може ствар пријавити сабору, којем је саб. одбор т. ј. председник са члановим који су решавали, одговоран по §. 25. саборског устројства од 1875. Овај је одговор са горњим извешћем издан на извештај и предлог члану заменику саб. одбора г. др. Ј. Радивојевићу“. (Извештај саб. одбора поднесен сабору о своме раду од 1902—1907. стр. 176/7.)

Из овог се види, да саб. одбор нигде не спомиње, да је Његова Светост учинио какву дефраудацију, а то је приватно изјављао и ревизор, него да је поникао спор и разво тумачење између саб. одбора и Његове Светости у погледу епископске дотације, што ју је Његова Светост уживао као темишварски епископ.

И саборски одбор у место да је за 3 године рашчиштио ту ствар и довео је у ред, он ју је провлачио намерно, и трошио немиле на дијурне прегледачима, шиљући је од Понција до Пилата, како би само „Застава“ могла писати о дефраудацији Његове Светости и тиме задобијати присталица, а престављати своје противнике — самосталце — као тобожње јатаке Његове Светости, који хоће да забашуре његове дефраудације.

Како је „Застава“ и кад је сабор отпочео свој рад, те видела да се самосталци не даду терорисати од радикала, почела да их одрњује као савезнике Његове Светости, и да

они праве тобоже опструкцију само с тога, да не дође пред сабор дефраудација Његове Светости, то је самостална странка преко г. др. Душана Поповића ставила овај прешан предлог:

„Поводом тим што се српској народној самосталној странци од саборске већине непрестано додајује, да она тера на сабору опструкцију; поводом тим, што главни орган српске народне радикалне странке „Застава“ не престаје у томе сабору већину помагати; поводом тим, што исти орган приказује ту опструкцију као настојање, да се онемогући и сазнање истине, гледе по „Застави“ неисправних рачуна Његове Светости патријарха; поводом тим што исти орган тврди, да је рад српске народне самосталне странке на сабору спречавање, да пред овај сабор дођу и неких 80.000 К, којима је по „Застави“ Његова Светост оштетио српске народне фондове; — видећи да саборска већина о томе ћути; видећи, да је и извештај саборског одбора тако састављен, да га је потписао и сам патријарх: — српска народна самостална странка одбија са гнушањем подметање главног органа радикалне странке, па свесна важности свога корака и приправна повући из њега конзеквенције предлаже, имајући права на своју одбрану као и на сазнање истине у том питању — да се питање тог рачуна и те оштете мимо осталог извештаја стави на дневни ред — па да саборски одбор одмах извести о том шта је истина у ствари — чиме ће се удовољити праву целокупног српског народа у митрополији, да сазна праву и чисту истину и дати прилика саборској већини, да увиди једном да је српска народна самостална странка не само у том не пречи, него да је управо позива да у виду беспримерних денунција „Заставиних“ учини све оно, што је као већина дужна учинити“.

Предлог је овај усвојио сабор са допуном г. др. Мите Мушицког, да саборски одбор журно поднесе списе и извештај и по том да ревизиони одбор прегледа и поднесе сабору свој извештај и предлог и то у јавној седници.

Како као што рекосмо саборски одбор за 3 године не хтеде ту ствар коначно свршити, те ју је у седници од 20. Дец. пр. г. узео поново у претрес, којом је приликом Његова Светост побео и доказао неисправност приговора саб. одбора, и чланови су јавно

приповедали, како жале, што им није раније разјаснио у чему је ствар, и како им је Његова Светост одговорио: што ме нисте питали.

У извештају о тој седници, рече се: „Прочитан је извештај др. Ј. Радијевића-Вачића о суперревизији фондовских и закладних рачуна. Решено са свима извештајима ствар уступити сабору“ (25. бр. „Срп. митр. гласника“).

Оваким се закључком саб. одбор извукао из клоцке, и изиграо самосталце, и ревизиони је одбор јако погрешно што се упуштао, да он извиђује онс, што му је саб. одбор требао као готов предлог и мињење поднети.

Он је требао саб. одбор натерати да то учини, и тек да он по том одлуча: ко има право.

Ревизиони је одбор погрешно и у томе, што ни он није ствар коначно извидео, кад је већ предузео да је истражује, што није била његова дужност, него саб. одбора, и ми не можемо да се већини начудимо, како је могла пристати да изнесе пред сабор извештај, у ком се рекло: „— — већина ревиз. одбора предлаже, да се саб. одбор упути, да ову ствар тачно испита, па ако би се испоставило ово као истинито, евентуалну штету од патријарха путем парнице истерати“; — — „— — има се саб. одбор упутити, да имаде ову ствар тачно извидити и установити, те ако установи, да је тадањи епископ темишварски Бранковић, за горње време у име кирије за те дућанске просторије мање унашао у фондове, него што је примио, имаде диференцију од патријарха као тадањег епископа темишварског путем парнице истерати“; — — „према томе одбор предлаже, да се та ствар тачно установи и диференција путем парнице од патријарха истера“; — — „с тога се предлаже, да се патријарх позове на подношење обрачуна, па у колико обрачунана и оправдана свота буде мања од горње своте, да разлику путем парнице истера, а патријарх онда у парници нека ставља приговоре, те оправдана свота нека се тада стави у одбитак“.

Из овог се види, да није ништа установљено, шта је у упитној ствари, и да смо и данас тамо, где смо и до сабора били, и ново-старом саборском одбору дано је и на даље три године, да одуговлачи решење те ствари, како би „Застава“ и на даље могла бедити Његову Светост дефраудацијама.

Самостилци су јако погрешили и у томе, што су неки од њих пристали на две тачке онакова предлога, дотим су сви гласали за две тачке Путникова предлога, а још више, што ни ревизиони одбор није прегресоа све оне ствари, што их је ревизор поднео.

Са свим је коректно било држање г. др. Путника, који је изјавио:

„Да је на основу материјала, који је имао пред собом ревизиони одбор, он са још неколико чланова дошао до уверења, да је патријарх све своте, које му се у терег стављају, правилно зарачунао; према томе, да се нема ни позивати на повратак свота, нити судски терати. Затим је прешао на поједина факта. — Код *првог факта* (поврагак прихода од биртије у такзв. президентен-гартену) изјавио је, да је епископ Бранковић у својој молби, у којој је тражио од Саб. Одбора епископску башту на уживање, изречно напоменуо, да моли башту „са свима зданијама“, дакле и са биртијом, која се на том земљишту налази. Сабор. Одбор му је то одобрио, и онда је посве правилно башту, сва здања и биртију (т. ј. приход од биртије) уживао, те да није уопће дужан никоме ништа враћати. — Па *другу тачку* напомиње, да је епископ Бранковић о оправци двора и нузгредних зграда поднео С. О. колаудациони записник и обрачун са изворним квитама, и да је С. О. његов *документовани обрачун* одобрио, те позвао књиговодство да ову ствар у књигама спроведе, а по том оригиналне квите епископу Бранковићу поврати. Обзиром на то решење не може бити сумње, да је епископ Бранковић правилно исказао, на што је своту од 10.732 фор. 64 новч. код оправке двора, нузгредних зграда потрошио и да је све то С. О. у реду пронашао и одобрио. Према томе, да очитовање д-ра Бранка Илића и неких Чивута, који су тада у односним дућанима били, не могу бити истинити. Ти Чивути изјављују, да на њиховим дућанима ништа није поправљано, а у даље разјашњење ствари се не упуштају. У осталом њихова очитовања нису одостоверена присегом, па се и не могу уопће узети као истинита. Д-р Бранко Илић се извађања оправка, који су били пре 20 година, ваљда не сећа, па ни његово очитовање не може бити меродавно. — Ако су колаудациони записник и обрачун из списа нестали, то не мења на ствар, ни-

WWW.UNILIBRARY.ORG
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Питање кад постоји решење С. Одбора, којим се документовани обрачун одобрава, а сама та чињеница (што су ти документи не стали) не може бити пријатна патријарху, јер ти документи иду њему у корист. — С тим у вези разложио је своје становиште и у погледу *кирије од дућана*, коју је патријарх убирао, те *пореза* који је плаћао. По његову мишљењу није епископ Бранковић требао фондима више отплаћивати од 600 фор. годишње, па је посве свеједно, је ли он од тих дућана имао мање или више прихода од 600 фор. — Питање гледи пореза није јасно, но одлучно је, да су органи који су ту ствар исцитивали, нашли исти у реду, па је према томе то питање одавно правојно решено. И код *шреће и четврте* тачке дошао је као правник до уверења, да патријарх нема ништа фондима вратити. Што је примио, то му је ликвидирано и по С. О-у одобрено. Нарочито је истакнуо, да се у овом случају не може позивати на §. 19. деклараторије, која говори о случају кад епископ *умре*, па епархијом управља мандатар, а овде је посве други случај, јер је епископ Бранковић изабран патријархом, те подједно остао природним администратором епархије темишварске.

На основу свега дошао је као правник до овог уверења.

Његова је Светост у седници ревизионог одбора, доказао документима, да је он у своје доба претходно набавио себи дозволу од тадашњег саборског одбора, да може употребити закупнину од крчме епископове баште. А ту њему на тај начин уступљену закупнину употребио је да одржава у добром стању велику епископову башту и зграде што се у њој налазе. За оправку епископове резиденције и адаптирање три мања дућања, као и четвртог локала за црквене сврхе, добио је од саборског одбора сукцесивно зајам у износу од 10.737 фор. уз погодбу, да га амортизује са годишњих фор. 600. Он је оправке правилно обрачунавао, а саборски одбор је у своје добе одобрио колаудацију тих оправака. А још као епископ отплаћивао је тај зајам редовно са 500 фор. годишње. Узелно за шест година утврђену порезну квоту он је касније путем законске рекламације обалио. Најзад је оспорио Њ. С. да

је од последњег квартала своје епископске плате дужан ишта вратити натраг, пошто је властан био да онога дана, када је тај квартал платив био, подигне цео квартал. Ово схватања је без поговора одобрено и у оставинској расправи по пок. епископу Стојковићу. Упражњеном темишварском дијецезом, он је у своје доба као природни мандагар управљао и трошкове те управе намиривао из епископске плате. А против тога, што је целу ту плату дизао, нити је тадашњи саборски одбор, нити државна влада чинила каква приговора. У осталом Њ. С. није порицао могућност, да према томе, како ће ко схваћати поједине случајеве, може бити рачунских диференција, да је пут за ислеђење и накнаду таквих статутарно прописан, али се одлучно оградиле против инсинуације, да је у буди чему фразулозно поступио. Ако има што да се оспори, онда се у првом реду имају позвати на одговор тадашњи саборски одбори, који су како његове молбенице, тако и његове обрачуне одобрили.

На изјаву високопреосвећеног г. Епископа Михаила, као председника ревизионог одбора, у којој је изјавио, да је по његовом мишљењу Његова Светост као бивши темишварски епископ, имао право, што је подигао епископску плату од 1. Маја до краја Јунија 1890., од 1. Јунија 1890. до 31. Маја 1891., држи, да је без обзира на деклараторију имао у оквиру епископске дотације поднети обрачун исто онако, као и његов мандатар, — имамо ово приметити.

Његова је Светост још као епископ темишварски примио 1. Априла п. р. 1890. тромесечну плату у напред т. ј. од 1. Маја — 1. Јулија.

Ну, и ако је он 21. Априла п. н. 1890. био изабран за патријарха, 24. потврђен а 29. инсталисан, он је све до 30. Марта 1891. био и епископ темишварски, и као такав водио тамо двор, одлазио редовно у епархијске седнице, и тек је 30. Марта 1901. предао управу дијецезе именованом од круне администратору еп. вршачком Нектарију, и он није ни имао нити именован мандатора.

Као неразрешен епископ темишварски, он је имао право на потпуну епископску дотацију,

те по томе није дужан био, нити је дужан давати и правити обрачун од 1. Јулија 1890. до 1. Априла 1891.

Кад је у сабору прочитан извештај већине и мањине ревизионог одбора, устаде г. др. Мита Мушицки, те пошто је у свом страдном у афекту изговореном говору, говорио о тобожње доказаним дефраудацијама Његове Светости, и позвао се на његову изјаву у IX. саб. седнице да ће из закључка саборског извући конзеквенције, те поднесе уз писмену мотивацију следећи предлог:

„Сабор усваја предлог ревизионог одбора о накнади штете и изјављује: да дубоко жали и осуђује оне чак и злонаморне неприлике, које је г. патријарх Георгије чинио нашим нар. цркв. фондовима. Уједно је овај сабор уверен, да изражава наду карл. митрополије, да ће Његова Светост митр. патријарх Георгије, у интересу мира у цркви и автономiji, а са обзиром на углед и достојанство митр. патријараха српских повући нужне конзеквенције и напустити узвишени престо, који још данас заузима“.

А што се тиче позивања г. Мушицковог у свом (!) образложењу, да је Његова Светост дала у IX. изјаву да ће повући конзеквенцију, то је истина, ал истина је и то, да је рекао да ће то учинити тек тада ако му се докажу дефраудације, назвавши *нишковљук* тврдњу његових непријатеља, као да је он починио дефраудацију, на што су радикали ођутали и нису ништа на то одговорили; те пошто му се то није ни доказало, нити је то тврдио саборски нити ревизиони одбор: јасно је да не може повући конзеквенцију, те да за љубав Мушицкову, сиђе са патријарашког престола, те да се направи овакво чудо и покор као и оно 1879-80., који је у осталом добио и своје образложење и предлог као што ћемо видети од вансаборског члана — за што не знадоше ни сви радикали, јер овај предлог и не беше у клупској седници, а да и не говоримо о томе, да су не само самосталци и г. г. епископи били против њега, него по његовом усвојењу и напустили саборницу.

И ово њихово не одобравање, а они престављају већи део нашег оностраног народа, јасно показује, да не одобрава цео народ изражењу жељу Мушицкову и његових другова.

Образложење и предлог овај г. Мушицков запањило је самосталце, јер о тобожњим дефраудацијама није било ни спомена у ревизионом одбору, нити је о њима ико од радикала проговорио речи, и ако је веровати гласовима, поменуто је образложење и Мушицкову допуно донео му готову диктатор Јаша Томић, због чега је Мушицки и онако муцао при читању. А то се види и из тога, што је мотивација и предлог писан туђом руком, а Мушицки се само потписао и исправио једно опасно место.

Самосталци чувши Мушицкову допуно, коју је он хтео по фуртимски да прошверцује, као што ју је код радикала и прошверцовао, те се многи тек доције освестише и увидеше шта учинише, а многи одмах по изгласању осповаше нешто крупно Јаши што их је натоциљао, и видећи раздраженост код посланика и како је наступила већ и ноћ, у место, да су захтевали: да пошто је то крупна ствар, а да може бити и судбоносна, то да се Мушицкова допуна штампа, да се о њој добро промисли, па тек по том о њојзи гласа, они допустише да се о њојзи гласа, и пошто за њу гласаше 38 радикала, дадоше преко др. Белобрка следећу изјаву: „Из разлога, што се види из мотивације др. Мушицког, да овај сабор сматра у учинима патријарховим злу намеру и што је примањем предлога др. Мушицког ударио морални жиг на чело поглавице наше цркве, то наша странка извлачи отуда конзеквенције, те изјављује, да под таквим патријархом не може суделовати у саборском раду, те напушта кућу“.

Са самосталцима изиђоше и г. г. Епископи.

И овако донесен закључак, хоће да се прогласи за мњење целе митрополије карловачке!

Јаша и његови 41 ропских присталица, међу којима има велик број, који увиђају да су натрчали и издајство учинили, то је српски народ у митр. карловачкој!

Као што је самосталце запањила Мушицкова допуна, тако је сада радикале запањила ова изјава самосталаца и напуштање дворане.

Публика је френетички тапшала самосталцима при напуштању дворане, а радикали осташе у дворани упропашћени, а то се видило на њима и кад одоше доцније у кафане, а види се на њима од тога доба све једнако.

Нема међу њима од то доба весела лица, него на сваком се види нека сета, дочим се

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

виновник тог њиховог натоциљања у себи смеје, што му је сабор испунио давнашњу жељу, те постигнувши свој циљ, сутрашњим брзим возом оде из Карловаца, у којима је 14 ноћи нотајно преспавао у приватном стану, дајући упуства својим вернима.

Самосталци су на својој збору одржаном у Митровици 21. о. м. издали проглас својим бирачима, у ком су им оцртали цео ток свога рада на сабору.

Радикали, и ако не имадоше прописани број за држање седнице, одржаже седницу 20. о. м. под председништвом свога потпредседника г. др. Николе Ђурђевића, који даде по својој избору часну реч у сабору, да ће он радити по правди Бога истинскога, а не по баби или стричевима, а тако исто и 23. и 24. о. м., на којима такође не беше довољног броја, поред свег тога, што дођоше из Загреба посланици на земаљском сабору г. г. др. Красојевић и др. Лисавац, који и ако нису нужни у сабору да својим говорима обарају тврдње франковаца, нужни су тамо били због гласања.

Класична је била сцена на овој последњој седници.

Пошто је председник отворио седницу, и ако је знао, да у њој нема довољног броја, те да се седница не може ни отворити нити држати, када г. др. Јован Радивојевић-Вачић устаде и учини предлог, да пошто одбори нису готови (!) са својим радом, то да се дотле седнице одгоде, што су присутни и усвојили, на што публика удари у смеј, који радикале доведе у екстазу, и почеше грдити публику.

У седници од 20. о. м. предложио је г. др. Жарко Миладиновић по одостоверењу последње седнице — по радикалским појмовима може се и у крвој седници одоверити записник, што у осталом није ни чудо, кад су они могли у крвој седници обавити и изборе чланова за митрополијски и школски савет, у које су саме своје верне протурили —, да се седнице одгоде до 23. о. м., како би одбори могли радити, што је „сабор“ и усвојио.

У седници од 23. о. м. у којој такође не беше прописаног броја посланика, прочитан је следећи допис Његове Светости:

Славном српском православном народно-црквеном сабору

у Карловцима.

У вечерњој седници својој од 19. ја-

нуара (1. фебруара) 1907. донео је славни тај сабор већином од осам гласова закључак, којим упућује саборски одбор, да поступи против мене као против бившег епископа темишварскога а потом митрополита и патријарха српског у погледу на уживање епископске дотације, којим даље изјављује дубоко жаљење и осуђују због некаквих наводно много злонамерно проузрокованих неприлика нашим српским народно-црквеним фондовима и најпосле којим изјављује наду, да ћу ја из тога закључка већине славног сабора повући потребне конзеквенције, те сићи са архиепископског и митрополитско-патријарашког престола.

Против горњег закључка, као да сам ја злонамерно или уопће чинио што против интереса српско народно-црквених фондова или добара, најсвечаније се ограђујем и најодлучније протестујем. Услед тога како тај део закључка тако и онај даљи део му о позиву односно очекивању да повучем конзеквенције, те сиђем са овога места, незаконитим и ништавим, те за себе необвезним сматрам. Исто тако пак и онај део закључка, где се каже, као да се изражава нада целог народа за одступ са свим неоснованим, те неозбиљном тврдњом проглашујем.

У исти мах имам част саопћити славном сабору, да сам обзиром на то, што је већина славног сабора у овом случају прекорачила законом одређени делокруг и приграбивши ненадлежно дисциплинарну власт против архиепископа и митрополита, прешла управо на поље дисциплинарног поступка и суђења против мене, на што по постојећим законским установама (саборском устројству) право нема, нити ја тога славном сабору признајем — високој краљевско-угарској влади поднео свој протест и против таквога поступка, молећи да се горњи закључак укине с тим, да ја дотле, док она незаконита и по себи ништавна одлука постоји, у сабор долазити односно као законити председник у сабору председавати нећу.

У Карловцима 21. јануара (3. фебруара) 1907. год.

Георгије Бранковић
патријарх.

После тога узео је реч др. Рокнић и рекао је ово:

„Високи саборе, ова енунцијација односно овај допис, који је управљен на високи сабор, а сад прочитан по перовођи Јовану Гавриловићу, од великога је значаја и еминентнога значаја. Тај допис је, пре свега, од великога значаја зато, што се у томе допису одриче и пориче једно кардинално право овога сабора, — кардинално право, да вршимо контролу над народно-црквеним иметком. То кардинално и витално право овога сабора, сабор овај никоме не може, не сме и неће напустити.

Високи саборе, целога овога сабора је најсветија и најеминентнија дужност, од које се ни један посланик разрешити не може, да сваки посланик овога сабора буде на своме месту онда, кад сабор буде дао изјаву у овом правцу и буде одговорио на енунцијацију Његове Светости. То је света дужност овога сабора и од те дужности се нико не сме и не може извинити, јер му то српски народ не може и не сме опростити. (Одобравање.)

Пошто ја видим да у редовима саборских посланика и у клупама саборским многи од г. г. посланика фале, а пошто је нужно да сабор у овој ствари буде компетентан и једнодушан и да оно, што ми одговоримо, буде израз целога сабора, — то ја предлажем пре свега, да се овај допис Њ. Светости као прешан уступи одбору за предлоге, који ће одмах за идућу седницу ставити свој предлог; а затим предлажем да се ова саборска седница одгоди и да сву г. г. посланике позовемо да дођу на идућу седницу, да би свој вољум у овој ствари могао дати. (Одобравање).*

Самосталци се не хтедохе одазвати овом позиву радикалском, а на позив њиховог клуба, у ком позваше њихов „цењани клуб“, да с њиховим изабраним пододбором ad hoc ступи у преговоре са њиховим изасланицима, по саслушању извештаја својих изасланика, донесе овај закључак:

„Протестујући против призива г патријарха Георгија на кр. угарску владу за поништење саборских закључака, чиме се са тога високог места неоправдано увлачи инге-

ренција државне власти у наше автономне послове — изјавити, да изјавом господина патријарха, да до решења тога призива неће председавати саборским седницама није по заузетом становишту српске народне самосталне странке ни мало промењена ситуација и према томе да није српској народној самосталној странци дана могућност да суделује у саборском раду“.

Самосталци су се сви разишли својим кућама, а многи су и радикали отишли или кући, или у Н. Сад, где се држе договори са „ванредним чланом радикалског саборског клуба“ главним уредником „Заставе“.

А да и нови пријатељи радикалски у Н. Саду не седе с миром, него се из пегиних жила упињу да помогну својим новим пријатељима за њихово потпомагање у народној борби за данашњи курс; то се разуме.

Овако за данас стоји ова немила ствар. А шта ће се из ње излећи, и како ће се свршити, то сам Бог зна!

Ми се уздамо у познату правичност и законитост председника кр. угарског министарства преузвишеног г. др. Александра Векерла, да ће он по даној часној речи у уг. сабору, целу ствар дати беспристрасно извидети и по том нужне кораке учинити.

А од њега очекује и Његова Светост, преосвећена г. г. Епископи, свештенство и српски у народ карловачкој митрополији, који није заражен и заслепљен радикализмом, ког ставља то и изнад српства.

Д. Руварац.

Интерпелација

грофа Шандора Хадика у угарском сабору.

Д. Р.

У седници од 22. о. м. поднео је прешњу интерпелацију гроф Шандор Хадик, у којој је питао владу:

1) Зна ли министар-председник да је српски црквени сабор у седници својој од 1. о. м. на основу извешћа рачунског ревизионог одбора утврдио (!) више злоупотреба патријархових, те одлуком својом изрекао, да је патријарх недостојан патријарашког места?

2) Ако зна, је ли министар-председник вољан учинити потребне кораке, да се Ђорђе

Бранковић у интересу достојанства српске цркве и успостављења мира што пре уклони са свога места?

На ту је интерпелацију министар-председник одговорио ово:

Пре свега слободан сам приметити, да ја никад не бежах тако срећан, да се убројим међу оне, које је патријарх Бранковић потпомогао, јер ни за време пређашње ни за време садашње владавине своје нисам уживао благодети његова потпомагања, тако да никако не морам доказивати, да ћу ја ову непријатну и врло одиозну ствар српске цркве испитивати с потпуном објективношћу. Ван сумње је, да се тамо развиле личне несугласнице, и ја жалим, што оне добијају израза на недостојан начин, те могу цео мађарски јавни живот, а нарочито црквени живот у Срба приказати онако како то јавним интересима не одговара. Против патријарха су и раније и сада подигнуте тужбе и дозволићете ми, да рекнем свом поштованом посланичком садругу, да ове тужбе нису из делања му као темишварског епископа, нити из делања му као патријарха, у један мах изнесене на јавност, већ у оброцима. Пре године 1902. приговорише његову делању као сомборског протe. То се некако решило. Сада пак износе на тапет злоупотребе, које је, веле, учинио као темишварски епископ, и од познатих им замерака једне задржавају, да евентуално касније замере. То су, молим вас, чињенице. Прво примећујем то: нека изнесу против њега све тужбе одједном, јер недостојним поступком сматрам то, што те тужбе потрзавају делимиче и у оброцима, да би тако та рана српске цркве непрестано стајала отворена. На питање које је управљено на мене, могу одговорити само то, да до овог момента службено нисам ништа дознао о одлуци донесеној 1. овог месеца. Сад сам телеграфисао онамо, да ми се службен препис ове одлуке, односно службена одлука у руке достави.

Колико ја знам, изаслани тако звани ревизиони одбор није одлучио, а није ни предложио, да се патријарх Бранковић макне са свога места. Ревизиони одбор седамнаесторице међутим је заиста учинио приговоре против патријархова руковања црквеним имањем још од пре 17 година, када беше још темишварски епископ, те је предложио, у колико патријарх ове своте не би надокнадио,

да се у смислу закона судским путем утерају од њега. Мишљене мањине беше, да је за ту своту одговоран не само патријарх, већ с њим заједно и Саборски Одбор; становиште већине беше, да треба ступити директно против патријарха. То беше предлог одбора седамнаесторице.

Опростите ми, али ако хоћу да будем непристрастан — а ја немам господо никаква узрока нити да изгладим патријархове ствари, нити да оставим слободна терена личним утецајима, управљеним против њега — ја на овом месту могу имати само један задатак: на основу права, које нам пружају наши закони коначно решити већ једном ово питање у смислу правичности (одобравање). Овде, држим, не можемо једнострано заузети становиште, патријарх не може бити лишен редовних судија својих (одобравање), не може се на основу обичних оптужаба изрећи, да је недостојан и да га због тога треба уклонити (одобравање).

Шта можемо ми чинити? У смислу наших закона можемо прво затражити, да ли је конгрес при донашању своје одлуке остао у оквиру свог делокруга и на основу нашег права надзора над имањем и сами ћемо испитати подигнуте тужбе, за тим ћемо према резултату ове непристрасне истраге поступити даље. Нека славни сабор буде уверен, да нас заиста води становиште, да јавном моралу прибавимо важности. А прибављајући важности јавном моралу онде, где је реч о автономним црквеним пословима, не ћемо дозволити, да на нас политички мотиви утичу. О политичким мотивима може бити говора само у толико, у колико се ствар тиче интереса јавног морала и цркве, али страначка политика при томе, као што је то природно, не може имати никаква утецаја.

На тој ћемо објективној основи гледати да сходно решимо целу ствар; а сходно ћемо је решити, придржавајући се принципа, да одиозним супротностима, које се развиле између патријарха и чланова српског конгреса, нарочито пак између патријарха и садашње већине на конгресу, једном већ учинимо краја. Молим славни сабор, да ми одговор изволи узети на знање“. Сабор, а и интерпелант, узели су га на знање.

Овако објективном одговору министра

председника, мора се сваки поштен Србин поклонити, и ми и не сумњамо, да се у овом правцу не ће решити ова ствар, те да једном престану изакулисне недостојне радње несавесника, који хоће да ћаре у мутној води, и који се праве леви и десно и лево.

Како се у свом образложењу племенити гроф Хадик* позвао и на „Српски сион“ и из њега цитирао неке наводе, да њима докаже, како је Његова Светост нерасположена била спрема коалиције — данашње владе —, чиме је хтео да изазове „Stimmung“ против Његове Светости; то нека нам допуштено буде, да племенитом грофу приметимо, да није требао слушати своје новосадске давашње пријатеље, пријатеље, који су до скоро били највећи

* Гроф Шандор Хадик је потомак оног грофа Хадика ц. к. генерала, који се као царски повереник на српском сабору 1769. из петиних жила заузимао, да сабор бира вршачког владика Јована Ђорђевића за митрополита, и предлагао дворској депутацији, да ако сабор не би хтео Ђорђевића бирати, да онда Њ. Величанство има право по свом нахођењу поставити митрополита, као што је и цар Карло VI. поставио патријарха Арсенија IV. Јовановића против воље епископа и народа. Илирска дв. депутација није одобрила предлог Хадиков, одговоривши царици Марији Терезији, да наведен Хадиков случај не постоји, почем је Арсеније IV. баш услед исказа народа српског потврђен за патријарха. Кад сабор не хтеде бирати Ђорђевића, него већина је гласала за Данила Јакшића, Хадик натера већину, да је морала и она гласати за Ђорђевића.

Види се, да је Хадик био пријатељ вршачком владици Ђорђевићу.

Да ли његов потомак гроф Шандор симпатише са данашњим вршачким владиком г. Змејановићем, не знамо.

Па као што је његов прапрадед или чукун-дед упозорио илиреку дворску депутацију — истина нетачно — да је цар Карло VI. самовласно поставио за патријарха Арсенија IV., тако је он нетачно упозорио уг. владу, да је једном уг. влада већ скинула српског патријарха, па позва и данашњу да то учини.

Уг. влада није отерала патријарха Ивачковића у пензију, него је он сам поднео оставку, а то је тек нешто друго!

Угарска влада досада не учини таког насиља српском народу и његовој цркви, а уверени смо да не ће ни у будуће ни једна тако што учинити ни за чију љубав, и да ће оне и у будуће поштовати наређења и прописе православне цркве у погледу збацивања поглавице црквеног.

противници Мађарима и дрвље и камење бацали и на самог г. епископа вршачког Змејановића, што се држао Мађара, те га у „Застави“ прозваше подругљиво „пипшек Габром“, и потрзати и писање „Српског сиона“.

А није требао с тога, што му исти не хтедохе рећи и то, да оно, што излази у „Српском сиону“ у незваничном делу, да за оно не одговара Његова Светост и епископат карловачке митрополије, него да ми одговарамо, што смо ми у толико пути, па баш и за поменуће чланке из којих је неке наводе прочитао, јавно рекли.

Његова Светост као што је познато, није политичар-патријарх, јер он има и сувише посла са црквено-автономним стварима, и он је јавно рекао свештеницима, да се сваки може држати странке које хоће и имати слободно политичко уверење, што је и коректно.

У осталом нам је приметити овде још само то, да је племенити гроф Шандор Хадик онај, за ког су наши радикали преко нових новосадских пријатеља из петиних жила радили да он постане комесаром, о чему се дуго у новинама та вест и одржавала, те као такав, није требао истрчавати са онаком интерпелацијом.

А што није радикалима учињено по вољи, не знамо за прави узрок, и нећемо да верујемо, да је то узрок, што је позната карловачка чегртаљка исклепетала, за што се они за њега заузимају и шта би све племенити гроф постигао, да је постао комесаром, и што се дознало у Пешти.

А наспоменути нам је још и то, да радикалски саб. одбор није био намеран да узме за фондове његову земљу — јер он је и нема —, него његовог брата.

На питање „Браниково“, како је дошао племенити гроф Хадик до „Српског сиона“, наспоменути нам је, да је дотичне бројеве узела у своје време канцеларија др. Ђорђа Красојевића, председника радикалског главног одбора.

А даље се и само каже.

Наша „Српска Матица“ расписује награде за разна питања.

Не би згорег било, да распише награду

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

и за питање: „О денунцијацији у српском
народа.“

Писац би за ту тему нашао обилату
грађу у бечким и пештанским архивама.

ЛИСТАК.

† Коста Групчевић

1849. 1907.

У Цариграду је умро 21. о. м. *Коста Групчевић*, власник и уредник ваљано уређеног листа „Цариградског Гласника“, који има неочењених заслуга за српство у турској царевини.

Вечан спомен заслужном Србину Кости Групчевићу!

Књижевни огласи.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИЈА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 120 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски учебник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

О П И С

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МАНАСТИРА 1753.

Приопштио: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр., а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад број К. 1192. и 1200./вап. 851. ех 1906. 3 1—3

Е Д И К Т.

На бракоразводну тужбу *Јове Ороза* из *Млаке*, парохије Јабланичке, котар Невска против супруге му *Ане Ороз* из *Млаке*, сада непо-

зната боравишта, овим се Ана Ороз позива, да у року од 90 дана, рачунајући од првог уврштења овог едикта, овој конзисторији мјесто пребивалишта пријави, јер ће се у противном случају и без њезиног судјеловања са именованим заступником бракоразводна парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије на крајке у Пакрацу, 28. децембра (10. јануара) 1906/7. држане.

Предсједништво.

Кр. жупанијска област у Вуковару.

Број 2740.

29. сјјечња 1907.

ОГЛАС ЈЕФТИМБЕ. 1—3 6

Дне 18. вељаче 1907. у 10 сати прије подне бити ће код кр. ове жупанијске области јавна писмена понудбена расправа за поправак српско православне цркве у Негославцима, који су трошкови прорачунани и то:

1.) тежачке и зидарске радње на	К 2231.36
2.) тесарске радње на — — —	„ 1397.98
3.) столарски, браварски, личинарски и ине радње на — — — —	„ 3513.84
	Укупно: К 7133.08

Личбени и грађевни увјети, као и темељнице уговора изложени су на увид код ове кр. жупанијске области за време уредовних сати, гдје се добити може образац процијендбе.

Запечаћене и са 5% жаобином обложене понуде имаду се предати до установљеног времена предстојнику кр. ове жупанијске области, а на устмене или касније приспјеле понуде те брзојавне понуде, неће у обзир узети.

Кр. поджупан:

Суботић.

Ад бр. К. 3283. ех 1906./13. ех 1907.

1—3 7

С Т Е Ч А Ј

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у *Мошорину* са IV. плаћевним разредом. Компетенти имају своје ваљано инструкисане молбе поднети овој конзисторији најдаље до 18. фебруара (3. марта) 1907. укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 4. (17.) јануара 1907.

Митрофан с р.

Епископ.

ДРУГИ ОГЛАСИ

6

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ
ШТАМПАРИЈЕ

У СР. КАРЛОВЦИМА.

Јављамо свима, а нарочито сл. управама манастирским, да је наша књиговезачка радионица снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све велике модерне књиговезнице у престоницама, и да смо у стању, израђивати све послове књиговезачке и коричарске на потпуно задовољство.

Српска Манастирска Штампарија

Покушајте
и препоручите
производе

Видрине творнице храњива
у Прагу VIII (Краљ Зешка.)
ценовник бадава.

ЗВОНОВИЗНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвозђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена и као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвозђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвозђа. —

4—52 4.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филири од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не пријају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 92. 1907.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS